

به 6/1 ی هه موو سائیک.. پیشکه شه

شاکار نامه

6

نامه ی ژماره: سفر

به یادی: 1999/6/1

کاتر میتر ده و په نجاو سی خوله کی سه رله به یانی.

شاکار .. کچی هیژام

ته مه نی تو دروست له م
چرکه ساته دا بوو به شهش هاوین و،
منیش هیدی هیدی سی و نو زستانم
به رابردوو سپارد. له پیش تو سیی
و سی سالی پر له پرووداوی
رهنگاو په نگ، دلته زین و

ههستهه ژین ژيام. هه بوون ساله کانیان ده بری بی شه وهی بژین، من ددانی پیدا ده نیم که
ژيام، چونکه له ناو پرووداوه کانه وه هه ناسه م دها. ساله کان تیپه رین، وه لی لای
هه موویان یادگاریم هه یه و ناتوانن له بیرم بکه ن. هه مووشیان لای من یادگاریان داناوه و
ناتوانم فه راموشیان بکه م.

ئاره زوو ده که م له هه موو شه و وشانه بگهی که چه شنی کریستال په نگه کانی ژیان
ده نوین و له نیو شه و په یامانه دا ده بریسکینه وه که له مه ودوا له شیوهی نامه دا بو تیان
ده نووسم، به لام ته نها بق خوت نین شه ژیان نامه، بق هه موو شه واننه شن که له نیو
واژه کاندایا په یام ده گه رین، له پشتی چاوه کانیانه وه ئاوه ز هه یه و ده یان بزوینی. شه
نامه پیشکه شه به یادی یه که مین چرکه ی له دایکبوونت، شه و ساته ی که خوشترین
موچورک به پوحمدا هات، که یه که مین ماچم کردی.

که ی گه و ره ده بی؟!

بیووره مه به ستم نییه په له ی گه و ره بوونت لی بکه م، به لام هه ست ده که م چه زم له
باسکردنی هه موو شتی که بق تو، به لام نه ک ته نها بق خوت. با له نیوان "تو" و "خوت" دا
ئه وانی تریش هه بن، ئاخر بی ئاوینه ی سیمای "ئه وان" نا کرئ شه دگاری خوت پروون بیینی.
من ده ی نووسم، ده شانم شه مرۆ هیشتا زوه بق تو، بق تیگه یشتن له بریسکه ی کریستالی
واتا کانیان، بق چینه وه ی به رامه ی میخه کی ئامانجه کانیان، بق ته ماشا کردنی ته لیسمی

ژیانی نیتو حەرفەکان. مندالیی خۆت بژی و خیرا گەورە مەبە، من پەلەم نییە و دەزانم لە پشتی "ئەمڕۆ" دا "دوارپۆژ" یک هەیهو، ئومید دەکەم سبەینی بە چاوەکانی "خۆت" ئەو چرایانە ببینی و بە ئاوەزی پشتی چاوەکانی خۆت لەبەر ئەو چرایانە لە هۆدە هەر وشە یە کدا هەل دەبن، رابمینی، رامانیک میژوو دروست بکات. کچم ئیمە پتویستمان بە نووسینەو هە میژوو بە خامە میژوو خۆمان، میژوو یەکی ئازاد. ئاخەر سبە می تۆ دەبیتە میرانگری ئەو چرایانە می تەلاری میژوو دەکەن بە چراخان.

نامەکانم لە ژمارە می سفرەو دەست پتدەکەم. ژمارە یەک کە نابیت فەرامۆش بکریت، تا ئەنجامەکان کەم نەهینن. پشتی دپرهکان بە ئاوینە دەپازینمەو، تا لییان رابمینیت و ئەو دیویان سەرسامترت کەن لە ئەمدیویان. بیرت نەچیت جگە لە دیووەکان، لە پیش و پاش، لە سەروو خواری واژە و دەستەواژەکان، رەهەندیکی دیکە می گرتگ هەیه و نابی فەرامۆشی بکە می، رەهەندی قوولایی.

کچم مروارییەکانی نیتو دەریا هیتندە سووک نین سەرتاوبکەون، لە پووبەری ئاو مەروانە، مروارییەکان بە سانای خویان پیشانی دیدەکان نادەن، لە بنی بنەو، لە قولاییدا نیشته جین. بیر لەو نەکەیتەو هەروا سانا بگە می بە مانا. ماندووبە و گەپۆکانە ویل بە بە دوا می نهینییەکانی بوون و نەبوون، تا ویل نەبیت، تا بوونت بەرجەستە بیت و بە بی ژیان سالگار بە رابردوو نەسپیری.

کیژەکەم..

قەت پیت وانەبیت واژەکان خاوەنی یەک مانان، دپرهکان خاوەنی یەک دیوون، لە فەرەنگی ماناکاندا بە دووی فەلسەفە می بوونی ئەو واژانە بگەپت کە سادە دەنوینن و لیکدراون، کە بپرهنگ دەنوینن و بە پرهنگەکانی پەلکە زیپینە رەنگریژ کراون. جارانی زوو، کە منیش تەمەنم هیشتا خونچە بوو، پیم وابوو سفر دەکاتە هیچ و نابی بە هیچ. بیرکاری فیر نەبوومایە ئیستاش سفرم لە ریزی هیچ دادەنا و پووج دەهاتە بەرچاوم. بژی بیر، کە هیتندە کارە ئالۆزەکان سادە دەکاتەو. بیرت نەچت بیرکردنەو پش پەیفین دیت، پەیفینیش لە پیناوی پەیفین نا، لە پیناوی رەنگینکردنی دەنگەکان و، زەنگینکردنی واتاکان و، سەنگینکردنی بیرهکان. هەمیشە پۆشاک می لەبەر ئەو بیرانە بکە کە بە دەستی داھینەرانی خۆت بۆت دووربین. پۆشاک می ساکار و جوان، نە تەسک و نە پان، پیک و پیک و پیر بە بەری خویان.

شاکارەکەم..

من دایکیکم هەیه و تۆش دایکیک. ئەگەر ئەو چراکە می هەلکردبا، من ئیستا مەشخە لانیکم بە دەستەو دەبوو بیدەم بە تۆ، تا تۆش کە دەبیت بە دایک خۆر بکەیتە نەدرەسی خۆت. بەلام ئەو خەتای خۆ می نەبوو، حەرفیکی نەدەناسی بیکات بە پزیسک و چرا می بیری پت هەلکات. پلیتە می ئەو چرا می بە مەرەکە بی شادەمارەکانی خۆم تەر کرد. حەرفەکانم

بەيەكدا خشاند و ئەو پزىسكەم دروستكرد كە بتوانم ئاگر لەو تاريكييه سامناكە بەردەم كە دايكە حەرفنەدییووەكانى ئیمەيان لە شىي خۆياندا تاساندىبوو. لە لیكخشاندى بەردى حەرفەكان، پووناكى و دەنگ دروست دەبن، ئیستاش كە بەردى حەرفەكان بەيەكدا دەخشینم، نە چرایەك و نە دووان و نە سیان، هەست دەكەم هەموو كوون و كەلەبەریك خەون بە سیناھییەو دەبینن، كیو و دۆلەكانى نیشتمان تامەزرۆى دەنگ و دەنگدانەو. بۆیە شەو و رۆژ نیاندەرتالانە بەردەكان بەيەكدا دەخشینم و ئارەزوو دەكەم ئەوئى بۆتو لە منەو بەجیدەمینی، چلچرایەكى هزرى و سەدایەكى تیشكئامیز بێت و تۆش بیکەى بە خۆرى ئاوەز و بۆ كچەكەى خۆتى بە جیبھێلێت. دیارییەك بوونى تیا بەرجەستە بێت، كچانى داھاتوو شایانى دیارییەكى وان. ئازیزەكەم..

سوپاس بۆ ئەوئى كە كردمت بە دايكى خۆت و سەرھەتای بوونى خۆتت لە مالى جەستەى منەو دەستپێكرد. سوپاس بۆ ئەوئى كە دلمت بە خۆشەویستى داگیركردووە و ناھیلی رڤ گەراى تیدا دابنیت. سوپاس بۆ ئەو هەموو وانانەى كە بەم رۆژگار و شەوگارنە لیتەو فیر دەبم.

شتێك كە بوو بە هەوین و پینوینم بۆ خۆشەویستییەكى مەزن و ئارامیبەخش هەر ئەو پەرتووكانە نەبوون كە تامەزرۆیانە دەمخویندەنەو، یان ئەوانەى لە زانكۆ نمرەكانم پێیان وەرەگرت، ئەوئى فیری كردم "تووندوتیژی خۆى بەرھەم دەھینیتەو و خۆشەویستیش خۆى"، تۆ بووى. یەكەمین وانەت دادام ئەى چكۆلەترین و مەزنترن مامۆستام.

بیرمە دوو سال لەمەوبەر بوو، ئەو دەم تۆ تەنھا چوار ھاوین بوو تەمەنت. بەو وەلامە سەرسامت كردم و نوقمى پامانێكى سپیت كردم، وەلامى توورەبوونى من لە تۆ، كاتى نەدەسەرھوتى و ھاوھاجیت دەكرد، منیش بە دەم توورەبوونەو گوتم:

- شاكار بەسە رەحەت دانیشە!

ھەر دانەنیشتى و ھەر بزىويت درێژە پێدا، تۆ مافى خۆت بوو بزىو بى و مندالى خۆت تەى بكەى، منیش لە ژینگە و كەش، لە دەوروبەر توورەبووم و لەو ساتەدا توورەتر بووم لیت، ئەمجارە پێم گوتى:

- دانیشە و عاقل بە دەنا بە "لیدان" عاقلت دەكەم!

- نا دایە گیان.. بە لیدان عاقل نايم .. هیچ مندالیکیش بە لیدان عاقل نابیت. لیدان خراپترى دەكات، دەزانى!؟

چ رسته یه کی سهیر و پرسیاریکی پهروه رده کارانه و په یامیکی پیغه مبه رانه له مندالیکي چوارسالانه وه ده بیستم، ته گه رچی ته وه یه که مجار بوو به رامبه ر به تو رسته یه کی هینده تووره و شیتانه به کار ببه م، به لام ده رسیکی وات دادام که هه رگیز و ببری ببری به کاری نه هیتمه وه ته و ته ناشیرینه ی "لیدان".

هیگی گولی من.. لیم مه گره و بمبه خشه، تو و من خه لکی دوو ده قهری جیاین، له دوو زه مهنی جیاوازا له دایک بووین. له ویدا که من چاوم هه لهینا باژیریکی په راویز خراوی ولاتیکی داگیرکراو بوو. سالی که من تیدا دروستبووم مه خابن سالی به لا بوو، سالی ناکوکی و دووبه ره کی. تو لیم مه پرسه و منیش بیری خومی ده به مه وه ته و سالی به لایه، ته و سالی مملانی نافیکریه ی که تاواتمه کوتایی بیت و نایه.

له و ده قهره دا کیژه که م نه ک هه ر مندال، هه ول ده درا گه وره ش به لیدان عاقل بکریت. لیدان و، لیدان و، لیدان، به نامرزی داپلوسین، به وتاری دلپوکین، به هه موو شیوه یه ک نازاردان ببوو په روه ی ژیان. به و هه موو لیدانه بووایه فه یله سوو فستان ده بوو ولاته که م. به و هه موو نه عره ته و کوشتن و برینه بووایه له بهر بارانی مه عریفه دا دووشمان ده کرد!

تو خه لکی ولاتی به فری. به فری که سپیتره له پوچی خوت. کاتی ده باری و من تیی ده پروانم، واده زانم ناسمان کلوو کلوو پووناکي ده نافرینی. هه میسه به پرسیاره کانت پامانم ده وروژینی، دوینی هاتیت و زور به په روه وه پرسیارت کرد، دیار بوو دوی بیرکردنه وه یه کی مندالانه، یان چاکتره بلیم تیفکرینیکی زانایانه، هاتی وه لام له ئیمه ی گه وره وه وه رگری:

- وایه پرته قال دایکی لاله نگیه؟

ئیمه ی گه وره که ی ده توانین وه لای پرسیاریکی هینده فه لسه فییانه بدهینه وه! ئیمه ی گه وره میشکی خومان به ده نگوباسه کان و هه والی شه ر و کوشتار جه نجال کردووه. کوا هینده ژبیرین بیر له پرته قال دایکی لاله نگی بکهینه وه، یان به دوی باوکی لاله نگیدا بگه پین، که که س نازانی کییه!

که ئیوه ی مندال هینده زانایانه پرسیار ده وروژینن، قسه یه کی نه ته وه یه کی دراوسیم بیر ده که ویته وه که داگیرکهری ولاته که شمه. عه ره ب به ئیوه ی "مندال" ده لین "جاهل"، واته "نه زان". دلگران مه به چاوه که م که وایان ناوناوون، ناخر هه رکه سی نه تانناسی پی پی و نابی که ئیوه ماموستان و ده شی قوولترین وانه کانی ژیانتان لیوه فی ربین. چه ند گرنگه بتانناسین و ته و به ره گه شانیه ناخه وه تان بخوینینه وه، تا ئیمه ی گه وره ی خوبه زانازان، له ئیوه ی ساکارو بلیمه ته وه فی ر بین سروشتی و ناسایی بین، فی ر بین شته کان پیناسه بکهینه وه.

وا به فرستان، که ولاتی تو و په ناگه‌ی ئیمه‌یه به جیده‌هیلین و ده‌گه‌پینه‌وه بۆ زیدی دایک و داپیر، باوک و باپیرت. بۆ ئه و کوردستانه‌ی که ته‌گه‌ر کچیشی نه‌بام هه‌ر وه‌ک ئیستا بیته‌ندازه خۆشم ده‌ویست. **هه‌روه‌کو تو ته‌ویشم له پۆچی خۆم خۆشتر ده‌وی.**

سوپاس بۆ سوید، ولاتی به‌فری زۆر پووناک، به‌فری زۆر به‌بریسکه، که سیزده‌سال نازاره‌کانمانی گرتەخۆی. له‌جۆلانییه‌کی ئارام ده‌چوو بۆ پازهنینی پۆچی شه‌که‌ت و پراچه‌نیووم.

سوپاس بۆ ته‌وه‌ی له‌م سیزده‌ساله‌ قسه‌یه‌کی کرچ و کالم له‌ هاولاتیانی ولاته‌تاراوگه‌که‌م نه‌بیست نازارم بدات، **که‌س له‌ گۆلی کالتری پێ نه‌گوتم.** وه‌لی من خۆم بریندار بووم و به‌ تووره‌که‌یه‌ک زامه‌وه‌ هاتبوومه‌ ئیره و خه‌لتانی نازار بووم. نازاره‌کانم هی زوو بوون، ته‌وانه‌ی له‌گه‌ل خۆمدا هینابوومن و نه‌یانده‌ویست به‌جیم به‌یلن. ژانه‌کان له‌ گیرفانه‌کانی ده‌رووندا ما‌بوون. هی جنیوه‌کانی ته‌وسای جه‌لاده‌کانی "به‌عس" بوون. به‌عسی که‌ پروخواه، به‌لام مه‌خابن ئۆجاخ‌ی ماوه. ته‌و کابووسه‌ی له‌کۆلمان نابیته‌وه. ئاخ‌ر نازیزه‌که‌م، له‌م پۆژانه‌دا زۆر له‌و جنیو و سووکایه‌تیانه‌ زیاترم بیسته‌وه، تیژتر له‌وانه‌ی ته‌وسای که‌ ته‌وان به‌ده‌م سووتاندنمه‌وه‌ ده‌یانچزانده‌ گویمدا. جیاوازی نیوان ئیستا و ته‌وسا، ته‌م جنیوانه و ته‌و جنیوانه، زۆر نین. ته‌وسا منداڵ بووم و ئیستا دایکی منداڵیک. ته‌وسا منداڵانه‌ به‌دووی عه‌شقی نیشتماندا ویل بووم و ئیستا به‌و په‌پی ژیرییه‌وه‌ خۆم هه‌لده‌ده‌مه‌ نیو ئۆقیانووسی ته‌و عه‌شقه و به‌وپه‌پی وره‌وه‌ مه‌له‌ی خۆم ده‌که‌م. وه‌ک چۆن له‌ هیچ هه‌نگاوێکی پابردووم په‌شیمان نیم، ئاواش له‌ هی داهاتووم په‌ژیوان نابمه‌وه، ده‌زانم بۆ کار ده‌که‌م، ده‌زانم هاوکاری کیم، ده‌زانم بۆچی ده‌خه‌بتم و بۆ کئ تیده‌کۆشم و ئامانجم چیه‌. قوولایی ده‌ریام پیواوه‌ ئینجا ته‌م ئافژه‌نییه‌م ده‌ستپیکردووه. بۆیه‌ کیژه‌که‌م وه‌ک چۆن شانازی به‌ هه‌موو چرکه‌یه‌کی پابردوومه‌وه‌ ده‌که‌م، ئاواش به‌ هه‌موو چرکه‌یه‌کی داهاتوومه‌وه‌ ده‌نازم. هه‌رچی جنیوی دنیا هه‌یه‌ با بیده‌ن. با به‌ربه‌سته‌کان خۆیان تاقیبکه‌نه‌وه، ته‌وه‌ من نیم بوه‌ستم و ئالای سپی هه‌لبکه‌م، یان بیده‌نگ دانیشم و به‌یلم پۆژگارەکان به‌لامدا تیبه‌په‌رن و په‌یامنیکیان پێدا نه‌نیرم بۆ داهاتوو، یان به‌یلم میژوو ئاوه‌ژوو بنووسریته‌وه، به‌ ده‌ستی نه‌یار. ته‌وه‌ دایکی تو نییه‌ بیده‌نگ و سه‌نگ پۆژگار به‌پێ بخت. وه‌لی ته‌نها له‌ پیناوی په‌یقیندا ده‌نگ هه‌لناپرم، کاتی ته‌و په‌یفه‌ش هه‌ر دیت که‌ پیویست بئ بگوتریت.

با ته‌م وشانه‌ش یادگاری من بن لای میژوو. پۆژی له‌ پۆژان له‌ ئه‌رشیقی مالپه‌پێ بروانه "ته‌گه‌ر پوویان بئ ئه‌رشیقی بکه‌ن"، چۆن به‌ بار جنیوم پێ ده‌ده‌ن نه‌یارانی بیرم، ئینجا ته‌ماشایه‌کی بیره‌وه‌رییه‌کانی دۆزه‌خیشم بکه‌ و به‌راوردیکی ته‌م و ته‌و جنیوانه‌ بکه‌ و، له‌ جیاتی من تو ئافه‌رینیان پێ بلئ، ئافه‌رینی جنیوده‌ره‌کان نا، ته‌وانه‌ ته‌نها توکیلی ناو، ئافه‌رینی فیگه‌ره‌کانی باکگراوندیان بکه‌، سه‌رکرده‌ هیژاکه‌یان که‌ هینده‌ ریز له‌ بیروپرای

جياواز دهگريت. كه هينده ريز له ژن دهگريت. پتي بلې ئافهرين و له سونگهه هه موو سووكايه تيبه كانهه به دهسته بچكوله كانت چه پلهه بۆ لیده نه و سه ركرده فيگه ره كه هينده وه ستايانه شاگرد په روه رده دهكات. ئاخر نه و زور باس له ديموكراتى دهكات، له ريفورم و گوربان، وته كانى زور به بريسه كن، پرې له موگناتيس و سه رنجه ئاسنينه كان بۆ لاي خويان راده كيشن. وته يه كى ساوايه تى توم ديتته وه ياد، كاتى به دم ياري كردنه وه دهتگوت ديموكراسى، نه و وشه يه ت له گه وره كانه وه بيستبوو، له بهر خوتته وه دهتگوتته وه، ليم پرسيت:

- شاكار، ديموكراسى يانى چى؟

- يانى كراس.

نه و فيگه ره كراسىكى دهلبى واي له به ره روله كه م. كه ده په يفتى و باسى ماف دهكات سه رسامت دهكات، وه لى فير نه بووه ماف بدات به به رامبه ره كه ي چ باوه ريكى لا په سه نده. نه و بويه جنىوان به من ده دات، پيم ده لىت "سه ربه خو" نيت، منيش پتي ده لىم براده رگيان تۆ بۆ نه وه سه غله تيت كه "سه ربه تۆ" نيم، تۆ ناتوانى نه وه هه رس بكه يت كه من ئازادم كام پى هه لده بژيرم. تۆ پيت وايه خاوه نى و نازانى من په روه رده ي په يامىكى باوكم كه ده يگوت: **گرنگ نيبه كورپى يان كچى كى، گرنگ نه وه يه خوت كى!** نه و به م په يامه فيرى كردم **ته نها خوم خاوه نى خوم، خوم هه لبريره ي ريگه ي خوم، خوم به رپرسى هه له كانى خوم، خوم خاوه نى شانازيبه كانى خوم.** جا نه مه به تۆ هه رس ده كرئ به ريزم، تويه ك كه خاوه نئاسا و باوكسالارانه ليم توورپه يت و پيت وايه هه ر ده بى ريگه ي هه لبراره دى تۆ بگرم؟! پيت وايه ده ره قه تى ئازادى من دىيت كه به ته مه نى خوم به ده ستم هيناوه و قوربانيم بۆ داوه؟!

من پيم وابوو دواى نووسينه وهى نه و بيره وه ريپانه ي سالىكى دوزه خ، ئيدى بۆ هه تاهه تايه نه و جنىوانه نابيستمه وه و له بيريشم نامينه وه، وه لى پيناچى هه تا تيغ و خوي هه بيت، نه هريمه ن به لى برينه كان دم دابخه ن و ساريژ ببنه وه. بويه ژياننامه كه م ده ست پنده كه مه وه و نه واريكى ترى ژيان به م ميتوده نوپيه ي نامه بۆ توى كچم، ده ست پنده كه م.

به لام شاكاره كه م.. خاترجه م به، بانگى من ئاشكرايه وه كو تيشكى خور. هه تا "خوشه ويستى" "تۆ" و "كوردستان" هينده قول به ناخمدا رۆچووبن و دل و ده روونيان سيخناخ كردبم، جيگه م نيبه بۆ "رق" ته نانه ت له وانيش و له فيگه ره كانى پشته وه شيان، ئاخر نه وانيش خه تاي خويان نيبه و كورپى كلتوورينكن جه ور و ته ورى به ره م هيناوه. لى ده گه رپم هه گبه ي خويان هه لپيژن.

شاكار گيان.. داوات لى ناكەم وەكو من بىر بكة يته وە وەك من بپە يشى و وەك من بكةى، بەلام ئەگەر پوژى لە پوژان پىرە وەيكى لە شىوہى ئەوہى منت گرت وەھاتىتە مەيدان، لە پىگادا تووشى ئەو جۆرە شمشىر بە دەستانە ھاتى، سىل نەكە يته وە وەترسى و پىگە بەرنە دەى، بەلام نە شخە لە تى شمشىر بازى بكةى. نە فرەت بكة لە كلتورى تىغ و تەور، شىر و تىر، نە فرەت بكة لە پق. ئەگەر ھاتى و ھەمان پىرە وى منت گرت، بە ھەمان عەشقە وە، بگرە گە و رە ترىش لە عەشقە كەى من بەردە وامى بە پىگايەك بدە، كە بە بپروا وە ھەلیدە بژىرى. راستە سەختە، بەلام كە مەرچە كۆلنەدان بكةى بە ئامانج و راستگۆى بە پەيام.

با بۆ ئەم نامە يە ھىندە بەس بىت. راستە نامە كە درىژ بوو، وەلى قەينا ئەمە نامەى بنچىنە يە. بناغەى تەلارى ژيانىك. نامەى ژمارە سفرە و لىرە وە و لەم وانە يە وە لە ئەزمونە كانى خۆمە وە لاپوورىكت بۆ چىدە كەم لە ھەرفە كانى پرووناكى و ناوى دەنىم "شاكارنامە". ژيان برىتى نىيە لە و سالانەى تىايدا دەژىن، برىتىيە لە و ئەزمونانەى كە لىيانە وە فىر بووین و فىردە بىن. تا نامەى داھاتوو، بە چراى گەشى ھىوات دەسپىرم.

ستۆكھۆلم

2005/6/1